

PHƯƠNG PHÁP PHÁT TRIỂN TRÍ NHỚ CHO TRẺ MẦM NON 2-3 TUỔI

• PGS.TS. NGUYỄN CÔNG KHANH
Trường Đại học Sư phạm Hà Nội

Hai tuổi là thời kì “thiên tài” của trẻ nhỏ. Có nhiều bậc phụ huynh tỏ ra ngạc nhiên, thán phục khi thấy một đứa trẻ 2-3 tuổi xem phim Tây du kí và thuộc lòng cả bài hát rất dài bằng tiếng Trung Quốc của bộ phim này, dù chúng không hiểu. Thực ra, hầu hết trẻ em đều có khả năng biểu lộ trí nhớ như thuộc lòng các bản nhạc, các bài thơ, bài hát chỉ sau khi nghe một vài lần.

Nếu cha mẹ không biết điều đó thì sẽ vô tình bỏ quên khả năng này của trẻ. Theo các chuyên gia tâm lí, trẻ phát triển rất nhanh trong độ tuổi từ 2 đến 3 tuổi. Và những gì trẻ học được trong thời gian này sẽ phản ánh thái độ học tập của chúng sau này, nhiều khi thái độ đó không dễ sửa đổi khi trẻ lớn lên. Do vậy, các bậc cha mẹ cần phải coi độ tuổi này là giai đoạn thiết lập năng lực cơ sở cho trẻ. Giai đoạn này, nếu dạy trẻ những điều cơ bản (vận động, ngôn ngữ, trí nhớ, kĩ năng tự phục vụ...) suôn sẻ thì trẻ sẽ thành những con người rất sáng dạ. Nếu không dạy dỗ gì, cứ để trẻ tự nhiên chơi không thôi sẽ để khả năng ưu việt vốn có của mọi em bé biến mất lúc nào không hay.

Khi trẻ 2 tuổi mà được rèn luyện trí nhớ thì sẽ có trí nhớ tốt duy trì liên tục và dễ dàng. Với trẻ không được rèn luyện trí nhớ lúc này thì đến năm lớp 6 thôi sẽ khó nhớ nổi những công thức tính toán phân số, số thập phân... Vì vậy, khi được 2 tuổi, cần phải cho trẻ rèn luyện trí nhớ càng nhiều càng tốt. Chẳng hạn, các bài tập: nhớ quốc kì của các nước, nhớ tên các con vật, nhớ tên các loại quả, các loại hoa, nhớ chủng loại xe ô tô... Những việc mà cha mẹ thấy hoàn toàn có ích, không hề quá sức đối với trẻ. Có bà mẹ đã dạy con 2 tuổi nhớ hết tên 100 thi sĩ nổi tiếng. Đứa trẻ ấy đã trở thành người cực kì xuất sắc. Đây không phải là việc nhồi nhét kiến thức.

Theo giáo sư Shichida, vào thời kì năng lực

ghi nhớ lên đến đỉnh cao như lúc hai tuổi, mà làm những việc như vậy thì rất có ích: một mặt làm cho khả năng ghi nhớ cao được phát triển, định hình thành năng lực của trẻ, mặt khác những kiến thức thu nạp được này sẽ còn đọng lại trong kho ý thức tiềm tàng của cả cuộc đời, sau này làm nền tảng để chúng có được năng lực xuất sắc và khả năng tư duy cao.

Những bài tập rèn luyện trí nhớ cho trẻ, chẳng hạn như đọc hoặc kể cho trẻ nghe một câu chuyện, sau đó yêu cầu trẻ kể lại; yêu cầu trẻ quan sát một nhóm các con vật, đồ vật trong khoảng 1 phút, rồi cất chúng đi và yêu cầu trẻ nói xem chúng nhớ được gì (tên, đặc điểm); người lớn cho trẻ quan sát một nhóm từ 5-10 đồ vật/con vật trong khoảng 1 phút, sau đó yêu cầu trẻ nhắm mắt lại hoặc quay mặt đi (cùng lúc đó, bí mật lấy đi hoặc thêm vào, hoặc đổi chỗ đồ vật/con vật), khoảng 30 giây sau yêu cầu trẻ phát hiện xem những đồ vật/con vật nào bị lấy đi/thêm vào hoặc bị đổi chỗ. Tương tự có thể cùng trẻ chơi trò “chiếc túi thần kì”: lấy một cái túi màu tối yêu cầu trẻ chọn từ 5-10 đồ vật/con vật/các loại củ quả... mỗi thứ trước khi cho vào túi đều cho trẻ có thời gian (khoảng 20-30 giây) quan sát, gọi tên, ghi nhớ màu, đặc điểm của chúng. Tùy theo độ tuổi hay năng lực của trẻ mà xác định số lượng, loại đồ vật/con vật... nào được bỏ vào trong túi. Sau khi tất cả mọi thứ đã cho vào trong túi, hãy yêu cầu trẻ sờ tay vào túi (không được nhìn) lấy ra từng thứ gọi tên và nói xem chúng màu gì? Khi còn khoảng 2-3 thứ trong túi hãy cho trẻ đoán xem trong túi còn những thứ gì, màu sắc, đặc điểm của những thứ này.

Đặt trước mặt trẻ 2 tuổi 5-10 cái hộp. Trong 3 hộp có để đồ gì đó. Hãy cho trẻ đoán xem hộp nào có đồ. Không có trẻ 2 tuổi nào ngay từ đầu đã đoán đúng cả 3 cái hộp có đồ. Hãy làm thử từ

một hộp trước.

Đặt lên bàn từ 5-10 món đồ, cho trẻ nhìn kĩ trong khoảng 1 phút, rồi giấu đi 1 món, đố trẻ biết đó là món đồ gì, màu sắc, đặc điểm của chúng. Hãy thực tập nhiều lần các bài tập rèn luyện trí nhớ kiểu này và bổ sung cho hấp dẫn, vừa sức từng trẻ sẽ rất có ích trong việc giúp trẻ phát triển trí nhớ.

Cũng liên quan đến trí nhớ, các bậc cha mẹ cần dạy trẻ khả năng quan sát, chẳng hạn "Cửa hàng bày bán cái gì", để rèn cho trẻ khả năng nhớ được nhiều món đồ bày trong cửa hàng. Mẹ và con thi với nhau xem ai nhớ được nhiều hơn.

Điều quan trọng là, với trẻ 2 tuổi, các bậc cha mẹ cho trẻ quan sát được càng nhiều càng tốt. Việc cho trẻ quan sát bằng cách dẫn trẻ đến công viên, cho xem các con thú, cho xem hoa, cây cảnh,... Dẫn trẻ đến cửa hàng bán chim, thú cảnh, cho trẻ quan sát. Và yêu cầu trẻ nói về những gì trẻ vừa xem, vừa nhìn thấy để đánh giá khả năng quan sát và ghi nhớ của trẻ. Cho trẻ đi vườn bách thú, vườn thú biển, khu vui chơi, đến viện bảo tàng... càng nhiều càng tốt, và cho trẻ kể lại những gì chúng nhìn thấy ở những nơi trẻ vừa đi. Cũng có thể cho trẻ đi xe bus, tàu điện đến bờ biển, vườn táo... để được nhiều dịp quan sát thế giới xung quanh hơn.

Tư tưởng "mới có 2 tuổi có nhớ được gì mấy đâu, thôi thì chờ đến khoảng 6 tuổi, lúc ấy biết nhớ rồi cho đi đây đó cũng được" là tư tưởng sai lầm, khiến năng lực vốn có của trẻ bị thui chột. Mọi thể nghiệm khi trẻ đã hơn 6 tuổi - lúc này năng lực đã phát triển ở mức ổn định rồi- không tạo nên khả năng cơ bản quan trọng nào nữa. Các bậc cha mẹ nên biết rằng những thể nghiệm được thực hiện trong thời kì khả năng nhận thức đạt đỉnh cao nhất (2 tuổi) sẽ là những khả năng to lớn của trẻ sau này. Bởi vì kí ức về âm thanh của trẻ lúc này cực kì phong phú.

Trẻ 2 tuổi được xem là thiên tài ngôn ngữ. Vì trẻ dưới 3 tuổi có khả năng phân biệt được sự khác nhau rất nhỏ giữa các âm tiết, và hiểu được sự liên quan giữa các từ ngữ phức tạp. Với năng lực tiềm tàng phong phú, trẻ có thể nhớ ngoại ngữ một cách tự nhiên như một bản năng sinh lí.

Vì vậy, khoảng 2-3 tuổi, cho trẻ nghe nhiều bài hát của trẻ em các nước, để trẻ được tiếp xúc, nhận biết được sự khác nhau về âm thanh giữa tiếng các nước cũng là điều rất nên làm. Những âm thanh trẻ không nghe vào giai đoạn này khi lớn lên sẽ không còn nhập tâm chính xác được nữa. Khi trẻ đang chơi, thử để máy quay đĩa chạy bản nhạc vui tươi tự nhiên nào đó. Ví dụ như "những bài hát ru con trên thế giới" chẳng hạn.

Điều quan trọng nhất là việc dạy trẻ, rèn luyện cho trẻ phải được thực hiện thường xuyên, hàng ngày, dù mỗi ngày chỉ một chút thời gian. Các bậc cha mẹ cần hiểu rõ một điều là việc dạy con hay rèn luyện cho con càng được lặp đi lặp lại nhiều lần, càng tạo cho trẻ khả năng "thiên tài". Tất nhiên cũng phải xem xét phản ứng của trẻ để điều chỉnh nội dung, phương pháp dạy cho phù hợp. Nếu trẻ có vẻ không thích kiểu rèn luyện này thì phải chuyển sang kiểu khác thích hợp hơn, để trẻ vui vẻ thực hành hơn. Bí quyết để thành công là các bậc phụ huynh cần rèn luyện cho con dưới hình thức chơi với con một cách vui vẻ, nhiệt tình.

TÀI LIỆU THAM KHẢO

1. Nguyễn Công Khanh và Đinh Thị Kim Thoa, *Chương trình Giáo dục phát triển trí tuệ (MASTER) cho trẻ mầm non*, Trường Mầm non Hoàng Gia, 2008.
2. Shichida Makoto, *Phát triển trí lực và tài năng của trẻ nhỏ*, 2007.

SUMMARY

The article presents methods for memory development by toddlers. According to the author, when the child is getting to 2 years of age, parents shall let the children drill more in memory as much as possible. The memory drill on one hand will develop the ability to memorize, forming the children's ability. On the other hand the collected knowledge will be the basis for the reflection capability. The memorization drills for children could be telling/reading a story to the child and the request to the child to repeat that story; letting the child observe some objects, animals and the requests to the child to describes the object afterwards, depending on the child's age or ability.. The drill shall be repeated constantly, daily and many times.